

Władysław Korcz

Uwag kilka do artykułu Marka Golemskiego „W sprawie lubuskiego odcinka zachodniej granicy państwa Mieszka I”

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 3, 245-247

1996

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Władysław Korcz
Zielona Góra

UWAG KILKA DO ARTYKUŁU MARKA GOLEMSKIEGO “W SPRAWIE LUBUSKIEGO ODCINKA ZACHODNIEJ GRANICY PAŃSTWA MIESZKA I”

Problematyka przebiegu zachodniej granicy państwa Mieszka I omawiana była przez wielu badaczy wielokrotnie, ale mimo upływu lat i powstałej w tych latach bogatej literatury wciąż wraca i niezmiennie budzi żywe zainteresowanie młodego pokolenia historyków. Ten wciąż “młody” problem poświadcza niewątpliwą prawdę, że dotychczasowe dowodzenia budzą uzasadnione wątpliwości i skłaniają do podejmowania ponownej dyskusji. Mimo całego – jakże uzasadnionego – szacunku do dzieł tak wybitnych znawców tego zagadnienia, jak: Kazimierz Tymieniecki, Henryk Łowmiański, Zygmunt Wojciechowski, Karol Maleczyński, Józef Widajewicz, Roman Grodecki i Gerard Labuda – by wymienić tylko niektórych – wciąż wraca na łamy czasopism i większych publikacji problem przebiegu zachodniej granicy państwa polskiego w X wieku. Taki stan rzeczy jest rezultatem niezwykle skomplikowanych spraw wiążących się z państwem Mieszka I, ubóstwa źródeł i ich różniących się u wielu badaczy interpretacji.

Dobrze się stało, że na łamach tomu 2 “Nadwarciańskiego Rocznika Historyczno-Archivalnego” podjął ten problem Marek Golemski w odniesieniu do fragmentu zachodniej granicy z X wieku, dotyczącego Ziemi Lubuskiej. Jej zajęcie przez Mieszka I około 960 r. (choć w tym miejscu warto przypomnieć, że Karol Maleczyński wysunął – budzącą wątpliwość – tezę, że Lubuszanie “najprawdopodobniej wchodzili już w roku 948 w skład państwa pierwszych Piastów”¹), stało się źródłem wielu interesujących konsekwencji, przede wszystkim – politycznych, dla młodego państwa polskiego.

Czy Mieszko I zajął całą Ziemię Lubuską, czy tylko jej prawobrzeżną część nadodrzańską? Opowiadając się za badaniami prof. J. Widajewicza (rozumiałe, że w moich uwagach nie mogę ich szczegółowo przedstawić) nale-

żałoby przyjąć, że żadne źródło z X wieku nie potwierdza, jakoby Mieszko wyszedł na lewy brzeg Odry, a więc że została zajęta tylko prawobrzeżna część Ziemi Lubuskiej. W tym miejscu odwołanie się do artykułu Edwarda Rymara, który – jak Golemski – określa: “sformułował sąd kategoryczny, [że] przed czasami Bolesława Krzywoustego Polska (...) zapewne nigdy stopy tam [to znaczy na lewym brzegu Odry – przyp. mój] nie postawiła” – przyjąć należy jako najbliższy prawdy.

Mieszko bowiem bezpośrednio po zajęciu Ziemi Lubuskiej (prawobrzeżnej) kontynuował swój marsz na północ w kierunku ujścia Odry, zajmując Szczecin i Wolin. Jakie były tego następstwa? Przedstawienie ich przekracza możliwości tych skromnych uwag, które miały jedynie na celu podkreślenie faktu, że nawet biorąc pod uwagę sformułowanie Golemskiego, jakoby “przebieg zachodniej granicy państwa polskiego w ostatnich latach panowania Mieszka I i nieco później [mógłby być – przyp. mój] prowadzony zachodnimi rubieżami Ziemi Lubuskiej” – w świetle dotąd uzyskanych wyników badawczych, przede wszystkim prof. J. Widajewicza – jest nie do przyjęcia.

Uwagi moje, siłą rzeczy ograniczone tylko do jednego wybranego fragmentu dziejów polskiej granicy zachodniej za Mieszka I, wcale nie miały na celu obniżenia wartości innych też ciekawego artykułu autorstwa Marka Golemskiego. Chodziło mi jedynie o przyjęcie pewnej prawdy, która w nauce polskiej jest na ogół zaakceptowana.

Przypisy:

¹ K. Maleczyński, *Najstarsza zachodnia granica Polski na podstawie źródeł X w.*, [w:] *Księgi Tysiąclecia*, t. I: “Początki państwa polskiego”, Poznań 1962, s. 221.

PRZEPRASZAMY I NAPRAWIAMY BŁĄD

W 2 numerze “Nadwarciańskiego Rocznika Historyczno-Archiwalnego” na skutek rażącego niedopatrzania z naszej strony, zaszła pomyłka w numeracji przypisów do artykułu Władysława Korcza *Stosunki polsko-brandenburskie w XIV w. 1320–1370*, za co bijemy się w piersi i bardzo Autora przepraszamy. W związku z wolą wyrażoną w liście do redakcji zamieszczamy prawidłową numerację z uwagami Autora.

1. Wyczerpująco o przygotowaniach wyprawy Łokietka przeciwko Brandenburgii piszą m.in. S. Zachorowski w *Dziejach Polski Średniowiecznej*, t. I, Kraków 1926, s. 391–394, lub tegoż samego autora, *Historia polityczna Polski*, cz. I, *Wiek Średni*, Kraków 1920, s. 286–290, a nie Z. Kaczmarczyk, *Kolonizacja niemiecka na wschód od Odry* i E. Długopolski, *Władysław Łokietek na tle swoich czasów*, Wrocław 1951, s. 242 i n.
- 2 i 3. Przytoczony przykład dokumentów landsberskich pochodzi nie, jak fałszywie podano w “przypisach”, z książki Z. Kaczmarczyka, *Kazimierz Wielki*, Warszawa 1948, a z E. Długopolskiego, s. 281 i 283.
4. Odpowiada prawdzie, ale pochodzi nie z książki G. Labudy, *Polska granica zachodnia. Tysiąc lat dziejów politycznych*, Poznań 1971, a z książki Z. Kaczmarczyka, *Kazimierz Wielki*, Warszawa 1948, s. 224.
5. Przypis ten nie ma nic wspólnego z książką G. Labudy, *Historiograficzna analiza tzw. niemieckiego “naporu na wschód”*, a odnosi się do wspomnianej już pracy Z. Kaczmarczyka, *Kazimierz Wielki*, s. 226.
6. Przypis ten nie ma nic wspólnego z artykułem G. Labudy: *Przynależność terytorialna Ziemi Lubuskiej w XII–XIII w.* [w:] *Roczn. Hist. XXXV* za rok 1969, a jest fragmentem niewielkiej broszury K. Pieradzkiej, *Każko Szczeciński na tle polityki pomorskiej Kazimierza Wielkiego*, Warszawa 1947, s. 19.

Tak powinny wyglądać przypisy zgodnie z treścią artykułu i wykorzystanej literatury.